

NATUR- OG MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

7. december 2011 • J.nr.: NMK-132-00398 (tidl. MKN-130-01154) • Ref.: BECOR/KAGRA

AFGØRELSE

i sag om miljøgodkendelse af husdyrbrug

Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse efter husdyrbruglovens § 12.

Natur- og Miljøklagenævnet stadfæster Holbæk Kommunes afgørelse af 23. september 2010 om godkendelse af husdyrbruget beliggende Stestrupvej 184, 4360 Kirke Eskildstrup, efter husdyrbruglovens § 12, og afgørelsen står således ved magt med følgende vilkårsændring:

"Vilkår nr. 12

Fodring skal planlægges således, at foderforbrug og foderudnyttelse som minimum lever op til gældende normtal. Foderet skal tilsættes fytase, svarende minimum til producentens anbefalede dosis med tilsvarende reduktion af fosfor i foderet.

Dokumentation af foderanalyser skal fremvises på forlangende."

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet¹. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. husdyrbruglovens § 90.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 9 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

¹ Lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Afgørelsen er påklaget til Miljøklagenævnet af Danmarks Sportsfiskerforbund.

Danmarks Sportsfiskerforbund har klaget over, at miljøgodkendelsen efter Danmarks Sportsfiskerforbunds opfattelse er meddelt i strid med habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og 4, jf. bekendtgørelse nr. 408 af 5. januar 2007 om udpegning og administration af internationale beskyttelsesområder, samt beskyttelse af visse arter (Natura 2000). Efter klagers opfattelse er der endvidere ikke i miljøgodkendelsens præmisser i tilstrækkeligt omfang taget hensyn til kravene i Vandrammedirektivet, direktiv 2000/60/EC.

Klager anfører, at habitatområderne er meget kvælstoffølsomme på grund af for store påvirkninger med næringsstoffer fra den omkringliggende landbrugsproduktion.

Sagen er pr. 1. januar 2011 overført til Natur- og Miljøklagenævnet².

Sagens oplysninger

Der er søgt om miljøgodkendelse til udvidelse og ændring af husdyrbruget beliggende Stestrupvej 184, 4360 Kirke Eskilstrup, der på ansøgningstidspunktet består af 1.161 årssøer, samt smågrise der, når de vejer 7,2 kg., flyttes til dels en anden ejendom i samme bedrift (i alt 35.000 smågrise), og dels til en nabo (de resterende smågrise). Den nuværende produktion svarer til i alt 269 DE.

Der søges om en ændring i produktionen, således at dyreholdet i stedet skal bestå af 1.500 årssøer med smågrise indtil 7,2 kg., samt opdræt af polte, svarende til i alt 353 DE.

Bedriften råder over i alt 357 ha arealer til udbringning af husdyrgødning fra nærværende ejendom og ejendommen beliggende Skee-Tåstrupvej 34, der er en del af samme bedrift. Hertil kommer 25 ha aftalearealer, for hvilke der er søgt om særskilt miljøgodkendelse efter husdyrbruglovens § 16.

Ifølge godkendelsen afvander hovedparten af udbringningsarealerne (342,4 ha) til det internationale naturbeskyttelsesområde nr. 156 Store Åmose Skarre Sø og Bregninge Å og videre til nr. 157 Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken, der således modtager udvaskede næringsstoffer fra arealerne. Afvandingen sker via Jammerland Bugt delopland, som udgør en del af hovedvandoplandet 2.1 Kalundborg.

En lille del af udbringningsarealerne (14,6 ha) afvander til det internationale naturbeskyttelsesområde nr. 163 Suså, Tystrup-Bavelse Sø, Slagmose, Holmegårds Mose og Porsmose, og derfra videre til nr. 169 Havet og kysten mellem Karrebæk Fjord og Knudshoved Odde. Afvandingen sker via Karrebæk Fjord delopland, som udgør en del af hovedvandoplandet 2.5 Smålandsfarvandet.

Af Holbæk Kommunes afgørelse fremgår bl.a. følgende om udvaskning af kvælstof fra udbringningsarealerne til de internationale naturbeskyttelsesområder:

"Tissø, Lille Åmose og Hallenslev Mose til Jammerland Bugt

De arealer, der ligger i nitratklasser 0 afvander via Tissø, Lille Åmose og Hallenslev Mose til Jammerland Bugt, der er en del af hovedoplandet i vandplan 2.1. Kalundborg. Habitatområdet, der er udpeget som "meget kvælstofssårbart" må som udgangspunkt ikke belastes yderligere med næringsalte. Afstrømningsoplandet til Tissø er 406 km². Kvælstofbelastningen

² Jf. lov nr. 484 af 11. maj 2010 om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love samt lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet som ændret ved lov nr. 1608 af 22. december 2010

stammer hovedsageligt fra landbrug og i mindre grad fra spredt bebyggelse, jf. udkast til hovedopland 2.2. Kalundborg. I oplandet er husdyrtætheden i den østlige del 0,5-0,75 DE/ha dyrket areal og 0,75-1,0 DE/ha dyrket areal i den vestlige del.

Med baggrund i husdyrgodkendelseslovens forudsætninger om at det samlede husdyrtryk ikke vil stige, og at kommunen ikke har kendskab til det aktuelle husdyrtryk, antager kommunen at husdyrgodkendelseslovens forudsætninger også er gældende for dette opland. Sammenholdt med den generelle udvikling og det nævnte husdyrtryk, er det kommunens vurdering at dyretrykket i deloplandet således vil være konstant eller svagt faldende. Den ansøgte produktion vurderes således ikke i kumulation med andre planer og projekter at have en skadevirkning på nitratudvaskningen i Jammerland Bugt.

For de 342,4 ha, der afvander til Tissø, der er Natura 2000-område, har kommunen beregnet (jf. Vejledende notat om afskæringskriterier for udvaskning af nitrat til overfladevand ved vurdering af ansøgninger efter husdyrgodkendelsesloven) en worst-case situation af nitratudvaskningen for det ansøgte projekt.

På baggrund af Farm-N er det beregnet, at der fra husdyrgødningen vil være en ekstra udvaskning fra rodzonen på 5,4 kg N/ha (40,4 kg N/ha – 35 kg N/ha). Med et minimumsreduktionspotentiale på 75 % (Nitratklasse 0), vil der ske en merudvaskning på 462 kg N/år ($342,4 \text{ ha} \cdot 5,4 \text{ kg N/ha} \cdot 0,25$). Sammenholdes det med at der jf. udkast til vandplan, Hovedvandopland 2.2 Kalundborg, Basisanalyse del 1, sker en udvaskning på 568 t N/år, vil den årlige merudvaskning fra dette projekt svare til 0,08 % af det samlede nitratbidrag til Tissø.

Suså og Tystrup Sø og videre til Smålandsfarvandet

14,6 ha af bedriftens udbringningsarealer ligger inden for områder, der afvander til Suså og Tystrup Sø og videre til Smålandsfarvandet. De aktuelle arealer er omfattet af nitratklasse 2, og arealerne har et reduktionspotentiale på mellem 51-75 %. Tystrup Sø er en del af habitatområde nr. 194 "Suså med Tystrup-Bavelse Sø og Slagmosen", der er kvalificeret som meget sårbart. Udpegningen af internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000 områder) indebærer, at Danmark er forpligtet til at sikre og genoprette en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, områderne er udpeget for at beskytte.

Der er et afvandingsopland på 73.000 ha til Tystrup Sø.

På baggrund af Farm-N er det beregnet at der fra husdyrgødningen vil være en ekstra udvaskning fra rodzonen på 5,4 kg N/ha (40,4 kg N/ha – 35 kg N/ha). En worst-case situation med et minimums reduktionspotentiale på 50 % (Nitratklasse 2) vil der ske en merudvaskning på 39,4 kg N/år ($14,6 \cdot 5,4 \text{ kg N/ha} \cdot 0,50$). Sammenholdes det med, at der, jf. udkast til vandplanen, Hovedvandsopland 2.5 Smålandsfarvandet, sker en udvaskning på 14 kg N/ha til Tystrup Sø – svarende til 1.022 t N/år, vil den årlige merudvaskning fra dette projekt være forsvindende lille i forhold til den totale udvaskning.

Nitratudvaskningen fra det samlede husdyrbrug er således langt under 1 % til Jammerland Bugten og forsvindende lille for Tystrup Sø – Smålandshavet. Sammenholdt med Miljøstyrelsens afskæringskriterier (Vejledende notat om afskæringskriterier for udvaskning af nitrat til overfladevand ved vurdering af ansøgninger efter husdyrgodkendelsesloven) vurderer Holbæk Kommune, at det ansøgte ikke i sig selv eller i kumulation med andre projekter vil have en skadevirkning på de aktuelle Natura 2000-områder. Samlet kan det vurderes, at der ikke er behov for at stille yderligere vilkår til det ansøgte vedrørende nitratudvaskning.

Med baggrund i det generelle beskyttelsesniveau for nitrat og beregninger i it-ansøgningssystemet, må ansøger reelt udbringe 1,33 DE/ha. Der er stillet vilkår om at dyretrykket maksimalt må være 1,33 DE/ha på hele udbringningsarealet. Kommunen vurderer på den baggrund, at udvaskning fra arealet ikke overstiger det fastlagte beskyttelsesniveau, og der ikke er væsentlig risiko for påvirkning af overfladevand som følge af kvælstofafstrømningen fra bedriften."

Ringsted kommune er blevet hørt og har ikke haft bemærkninger til miljøgodkendelsen.

Sorø kommune er blevet hørt i forbindelse med Natur- og Miljøklagenævnets behandling af sagen, og bemærker følgende om udvaskningen af nitrat:

"Udspretningsarealerne i Sorø Kommune udgør i oplandet til Tissø i alt 70,9 ha. I værste tilfælde vil 25 % af den nitrat, der udvaskes fra rodzonen, nå ud i vandmiljøet. For de pågældende udspretningsarealer drejer det sig om $70,9 \text{ ha} \cdot 5,4 \text{ kg N/ha} \cdot 0,25$ (25 %) = 96 kg N/år.

Udspretningsarealerne i Sorø Kommune i oplandet til Karrebæk Fjord udgør i alt 14,6 ha. I værste tilfælde vil den nitrat der udvaskes fra rodzonen, nå ud i vandmiljøet. For de pågældende udspretningsarealer drejer det sig om $14,6 \cdot 5,4 \text{ kg N/ha} \cdot 0,50$ (50 %) = 39 kg N/år."

Sorø Kommune vurderer herefter, at udvaskningen på 96 kg N/år og 39 kg N/år fra dette projekts udspretningsareal i Sorø Kommune ikke kan betragtes som væsentlig for habitatområdet " ... da kvælstofudvaskningen beregnet af Natur- og Miljøklagenævnet fra hele det ansøgte areal er væsentligt mindre end henholdsvis 5 og 1 procent af den samlede udvaskning, og fordi dyretrykket jf. natur- og Miljøklagenævnet har været faldende siden 2007."

Retsgrundlag

Det ansøgte er omfattet af husdyrbruglovens § 12 og forudsætter en godkendelse af det samlede husdyrbrug inkl. bedriftens arealer, jf. lovens § 12, stk. 2, og § 103, stk. 2.

Ifølge husdyrbruglovens § 19 skal kommunen ved vurderingen af en ansøgning om godkendelse efter lovens § 12 sikre, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger for at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT), og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne.

Kommunen skal meddele afslag på en ansøgning om godkendelse efter husdyrbruglovens § 12, hvis lovens § 19 ikke er opfyldt, jf. lovens § 31.

Udvaskning af kvælstof til Natura 2000-vandområder

Efter § 9, stk. 1, jf. stk. 3, i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen³ skal der meddeles afslag på en ansøgning om godkendelse efter husdyrbruglovens § 12, hvis skærpelsen af harmonikravene efter bekendtgørelsens bilag 3, afsnit D, ikke kan overholdes (det generelle beskyttelsesniveau for nitratudvaskning).

Selv om kommunen konstaterer, at beskyttelsesniveauet for nitrat efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 er overholdt, skal kommunen stadig overveje, om det generelle beskyttelsesniveau er tilstrækkeligt. Der skal således ske en skærpelse af det generelle beskyttelsesniveau eller meddeles et afslag, hvis der vil være en virkning på miljøet, som ikke er i overensstemmelse med reglerne i habitatbekendtgørelsen.⁴

Før der træffes afgørelse om tilladelse eller godkendelse efter husdyrbruglovens § 12 skal der således efter habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 1, jf. § 8, stk. 6, foretages en vurdering af, om det ansøgte projekt i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt. Denne vurdering skal fremgå af afgørelsen, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 4. I bekræftende fald skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på det pågældende område under hensyn til bevaringsmålsætningen for området, jf. habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 2, og denne konsekvensvurdering skal ligeledes fremgå af afgørelsen, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 4. Viser konsekvensvurderingen, at projektet vil skade området, må der ikke gives tilladelse eller godkendelse til det ansøgte, jf. habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 2.

Ved vurderingen efter habitatbekendtgørelsen skal kommunen bl.a. inddrage viden fra det forberedende arbejde til brug for vand- og naturplanerne efter miljømålsloven.⁵

Det følger endvidere af nævnets praksis, jf. Miljøklagenævnets afgørelse af 3. november 2010 (MKN 130-00166⁶), at der ved vurderingen af, om udvaskningen af kvælstof fra en bedrift vil skade et

³ Bkg. nr. 294 af 31. marts 2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug med senere ændringer.

⁴ Bkg. nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter med senere ændringer.

⁵ Lovbekendtgørelse nr. 932 af 24. september 2009 om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder med senere ændringer.

Natura 2000-område, der er recipient for udvasket kvælstof fra bedriftens arealer, skal tages udgangspunkt i de retningslinjer, der findes i Miljøstyrelsens digitale vejledning om godkendelse af husdyrbrug samt fortegnelsen over oplysninger fra Det Centrale Husdyrbrugsregister (CHR) om antallet af husdyr fordelt på de kystvandoplande, der anvendes i vandplanlægningen.

Efter vejledningen er det et kriterium, at dyretrykket (antallet af DE) i et aktuelt opland ikke har været stigende siden 1. januar 2007. Et yderligere kriterium er, at nitratudvaskningen fra den ansøgte bedrift ikke må udgøre 5 pct. eller mere af den samlede nitratudvaskning til det aktuelle område, dog 1 pct. eller mere af den samlede nitratudvaskning, hvis udvaskningen sker til et vandområde, der er karakteriseret som et lukket bassin og/eller er meget lidt eutrofieret.

Nævnets bemærkninger og afgørelse

Udvaskning af kvælstof til områderne nr. 156, nr. 157, nr. 163 og nr. 169

Bedriftens udbringningsarealer afvander til de internationale naturbeskyttelsesområder nr. 156, nr. 157, nr. 163 og nr. 169, der således modtager udvaskede næringsstoffer fra arealerne.

Ifølge Miljøministeriets forslag til vandplan for Hovedvandopland 2.1. Kalundborg og 2.5 Smålandsfarvandet er miljømålslovens miljømål "god tilstand" – bl.a. på grund af udvaskningen af kvælstof fra landbrug i oplandet – ikke opfyldt i områderne. Natur- og Miljøklagenævnet finder derfor, at enhver yderligere tilførsel af næringsstof vil forringe mulighederne for at opnå denne målsætning⁷ og bidrage til, at den kumulative påvirkning øges i negativ retning.

Efter Natur- og Miljøklagenævnets opfattelse er der ikke i Holbæk Kommunes afgørelse af 23. september 2010 foretaget en tilstrækkelig konkret vurdering af, om udvaskningen af kvælstof fra udbringningsarealerne vil kunne modvirke opfyldelsen af bevaringsmålsætningen for de internationale beskyttelsesområder nr. 156, nr. 157, nr. 163 og nr. 169, jf. habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 1 og 2. Kommunen har heller ikke i tilstrækkelig grad dokumenteret, at der ikke vil være en skade på området.

Afgørelsen er derfor behæftet med en væsentlig mangel, jf. habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 4, jf. stk. 1 og 2. Udgangspunktet må være, at vurderingen af et så væsentligt spørgsmål som kvælstofudvaskning til et internationalt naturbeskyttelsesområde skal gennemføres af kommunen som første instans. I overensstemmelse med nævnets praksis, jf. nævnets afgørelse af 24. november 2011 om et husdyrbrug ved Skjern (j.nr. NMK-133-00068), har nævnet imidlertid overvejet, om nævnet i stedet for at hjemvise sagen kan ændre (reparere) kommunens afgørelse.

Nævnet har derfor foretaget en vurdering af den mulige påvirkning af områderne nr. 156, nr. 157, nr. 163 og nr. 169, der hidrører fra kvælstofudvaskning, efter retningslinjerne i Miljøstyrelsens digitale vejledning om miljøgodkendelse af husdyrbrug i overensstemmelse med nævnets praksis.

Nævnet har på baggrund af oplysningerne i forslaget til vandplan for Hovedvandopland 2.1. Kalundborg og 2.5 Smålandsfarvandet og i ansøgningen beregnet, at nitratudvaskningen fra den ansøgte bedrift udgør væsentligt mindre end henholdsvis 5 pct. eller 1 pct. af den samlede nitratudvaskning til henholdsvis Jammerland Bugt og Karrebæk Fjord. Udbringning af husdyrgødning på arealerne vil derfor ikke i sig selv kunne medføre målbare skadevirkninger i områderne.

Nævnet må herefter tage stilling til, om udvaskningen af kvælstof fra udbringningsarealerne – set i sammenhæng med andre kilder til kvælstofudledning i oplandet, alligevel forringer tilstanden i fjordene. Dette kan som udgangspunkt være tilfældet, hvis udviklingen i dyretrykket i oplandet har været stigende siden 2007. Nævnet har ved vurderingen af udviklingen i dyretrykket anvendt det

⁶ <http://www2.mkn.dk/afgfradec97/130-00166.htm>

⁷ Jf. Effekten af øgede kvælstoftilførsler på miljøet i danske fjorde. Faglig rapport fra DMU nr. 787,2010.

digitale kort offentliggjort af Miljøstyrelsen⁸, idet kortet - henset til størrelsen af det pågældende opland - giver en forholdsvis pålidelig indikation af, om mængden af udbragt husdyrgødning i oplandet samlet set må antages at være stigende.

Efter nævnets beregninger under anvendelse af lineær regression er dyretrykket i perioden fra 2007 til 2010 faldet i oplandet med henholdsvis 7,84 pct. (Jammerland Bugt) og 10,01 pct. (Karrebæk Fjord), hvorfor det i henhold til vejledningen må lægges til grund, at udvaskningen af kvælstof fra udbringningsarealerne – set i sammenhæng med andre kilder til kvælstofudledning i oplandet, dvs. kumulativt – ikke forringer tilstanden i nogle af de nævnte internationale naturbeskyttelsesområder.

Natur- og Miljøklagenævnet finder herefter, at kvælstofudvaskningen fra udbringningsarealerne i det ansøgte projekt ikke vil modvirke opfyldelsen af bevaringsmålsætningen for de internationale naturbeskyttelsesområder nr. 156, nr. 157, nr. 163 og nr. 169, jf. habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 1 og 2.

Nævnet finder, at oplysningen i den miljøtekniske beskrivelse og vurdering om, at der vil blive anvendt fytase bør præciseres i godkendelsen med et vilkår. Nævnet har derfor ændret vilkår 12 i miljøgodkendelsen ved at tilføje et krav om, at foderet skal være tilsat fytase:

"Vilkår nr. 12

Fodring skal planlægges således, at foderforbrug og foderudnyttelse som minimum lever op til gældende normtal. Foderet skal tilsættes fytase, svarende minimum til producentens anbefalede dosis med tilsvarende reduktion af fosfor i foderet.

Dokumentation af foderanalyser skal fremvises på forlangende."

Natur- og Miljøklagenævnet stadfæster Holbæk Kommunes afgørelse af 23. september 2010 om godkendelse af husdyrbrug efter husdyrbruglovens § 12, og afgørelsen står således ved magt med tilføjelse af ovennævnte vilkår.

Ulrich Stigaard Jensen
Ankechef

/

Karen Guldberg Rasmussen
Fuldmægtig

⁸Tilgængeligt på <http://www.jordbrugsanalyser.dk/webgis/kort.htm>

Afgørelsen er sendt pr. e-mail til:

Dansk Sportsfiskerforbund, post@sportsfiskerforbundet.dk

Gefion, Miljørådgivningen, info@gefion.nu

Holbæk Kommune, landbrug@holb.dk

Ringsted Kommune, Natur og Miljø, ringsted@ringsted.dk

Sorø Kommune, teknik-miljoe@soroe.dk

og pr. brev til:

Klaus Flemming Pedersen

Heinemosegård

Stestrupvej 184

4360 Kirke Eskildstrup